

Til
Norges vassdrag- og energidirektorat,
Postboks 5091 Majorstua,
0301 Oslo

fredag. 1. august 2014

Uttalelse vedrørende plan for vindkraftverk på Helligvær.

13. og 14. juni 2014 befarte jeg de to mindre øyene Grimsøya og Valøya i Helligvær i den hensikt å kartlegge karplantefloraen på de to øyene som er aktuelle for anlegg av til sammen seks 150 m høye vindmøller. Med fokus på plantelivet noterte jeg meg noe av det som ellers fantes på øyene, fugler, dyr, insekter, lav og moser.

Øyene ligger noen hundre meter rett sør for bebyggelsen på hovedøya Sørvær. Det er to lave avlange, smale øyer som er skilt med smale sund. De består av avrundede rygger med små søkk og vannløp/myrdrag. Høyeste punkt er bare ca 40 moh.

Berggrunnen i hele Helligvær består av kalkrike bergarter som gir et rikere arts mangfold enn mer harde eller "sure" bergarter. Flere kalkkrevende arter ble også funnet. Like øst av øygruppen kommer de surere bergartene inn (Lyngvær) som gir færre arter.

Øyene er sterkt vindeksponert som gjør at få trær klarer å etablere seg. Øyene er og utsatt for mye saltholdig sjørokk som sammen med vinden og det sterke sommerlyset utfordrer plantenes vannbalanse og dermed sammensetningen av arter. Sammen med den kalkrike berggrunnen og beiting av sau gir de barske forholdene rom for både fjellplanter fra innlandet i øst, vestlige kystarter som krever milde vintre, sydlige arter på sin nordgrense og nordlige arter på grensen av sin utbredelse sørover. Helligvær ser ut til å utgjøre et plantegeografisk møtested.

Ecofact rapport 296 – Fagrapport naturmangfold – betegner på side 16 arealene som ugjødsla utmarksbeite preget av gress og naturtypen som naturbeitemark.

Den dominerende naturtypen må etter min oppfatning betegnes som kalkrik kystlynghei der mange av de karakteristiske artene for kystlynghei opptrer. Det er: fjellkrekling, røsslyng, blokkebær, rypebær, noe blåbær, litt tyttebær, betydelig innslag av skrubbe, fjelleiner, tepperot og skogstjerne. (Se foto). Fjellkrekling er den dominerende lyngen nordover i kystlyngheiene i motsetning til røsslyng lenger sørover i landet. Slik også på Valøya og Grimsøya. At berggrunnen er kalkrik øker artsmangfoldet og verdien av området, også beiteverdien.

I de noe fuktigere partiene opptrer mindre mengder duskull og torvull, tettegras, lave tuer slåttstarr, noe slirestarr og kornstarr i de tørrere partiene.

I de tørrere partiene, lyngmarka, er dominerende kryptogamer etasjemose, furumose, heigråmose og beitegråmose samt fjellreinlav og grå reinlav, alle typiske arter for kystlynghei.

I de fuglegjødslede delene opptrer dunhavre, smyle og rødsvingel. Innimellom lyngen stikker blåøyde engfioler fram. Og over lyngmarka på begge øyene blomstrer mengder med vårmarihand, noen få smalmarihand (rødlistet), lappmarihand og flekkmarihand. (Pga inventering tidlig i sesongen vil trolig flere orkideer vise seg senere på sommeren)

Det er tydelig at den kalkholdige grunnen og geografiske beliggenheten gir et rikt artsmangfold og gir denne kystlyngheia et positivt særpreg.

I rapporten fra Ecofact settes verdien til middels med grunnlag i mangel av rødlistede arter. Jeg har under min befaring registrert tre rødlistede arter karplanter på øyene. Da blir også verdisetningen feil og følgelig også konsekvensen. Og det blir uansett et feilaktig bilde av viktigheten når en ikke i tillegg til rødlistede arter vektlegger forekomster av arter som er uvanlige/sjeldne på disse breddegrader.

Ifølge en av grunneierne/brukerne av de to øyene og som er vokst opp på Helligvær så har den typiske bruken av området i generasjoner vært beite for husdyr og avsviing for å fornye lyng og holde einer i sjakk. Etter en viss periode med mindre beitebruk og avsviing er det et økende innslag av fjelleiner og tuer av blåtopp og markrødsvingel samt skogrogn med krypende vekst. Øket beitebruk og eventuelt gjenopptak av avbrenning vil raskt endre på det. Slik jeg oppfattet det under mitt besøk der ute var det planer om å øke beitebruken igjen.

Strandsonen rundt begge øyene preges av kalkrike strandberg med et vidt spekter av kalkkrevende arter som rødsildre, knopparve, flekkmure, brudespore og putevrimose. Den lavere flora ble ikke vektlagt og her burde være et potensiale for interessante funn. En kan ikke uten videre påstå at det ikke er mulig når en ikke har undersøkt. Også det anser jeg som en feilvurdering. Løynefallende og vakker var i alle fall mengder av laven steinragg på de tørre kalkklippene sør på Valøya.

I de mange bergklipene med tilhørende fuktdrag er der innslag av høyere urter som vendelrot, skogstorkenebb, mjødukt, skog- og fjellburkne, fjellkvann, strandstjerneblom m.m.. Overraskende var det å finne lerkespore på Grimsøya i en slik nordvendt fuktig skrent.

I steinstrand var de typiske artene strandrug, strandarve, ishavsmelde og østersurt.

I de små dalene fant jeg et fåtall grunne myrtjern med typiske arter som bukkeblad, flaskestarr, myrhatt, frynsestarr, seterstarr, slåttstarr, gråstarr og bleikrørkvein. Men også mer interessante arter som krypsiv, evjesoleie, trådtjønnaks, fjellpiggnopp, tjønnaks og tusenblad. Ekstra spennende var funn av grøftesoleie og den rødlistede busttjønnaks.

Direkte oppsiktsvekkende var de meterhøye tuene med stolpestarr i Lomtjønna på Grimsøya der smålommen har hekket/hekker. Det er vanskelig å anslå alderen på disse tuene, men de er kanskje flere hundre år. Tilsvarende tuer ble og sett på Valøya. Så store tuer har jeg ikke sett noe annet sted.

Både funn av rødlistearter i disse tjernene og lokalt sjeldne arter kan på ingen måte forsvare en angivelse som "Liten verdi".

På de to aktuelle øyene fant jeg på de to dagene til sammen 205 arter karplanter som er et høyt antall på et såpass begrenset areal og tidlig i sesongen.

På begge øyene ble det sett oter og ett oterhi ble funnet på Valøya. Begge øyene var dekket av et nettverk av oterstier. De få myrtjernene er tydelig mye benyttet av oteren for å bade av seg saltvann.

På både Grimsøya og Valøya fant jeg havørnreir som trolig har vært brukt i 2014, men ungfuglene var tatt til vingene og ble observert flygende tett over reirene (og fotografert). Jeg så ungfugl av tre årsklasser, (K1, K2 og K3 – se bilder) samtidig hvorav en årsunge (K1). De voksne fuglene holdt større avstand. Ørnene utnyttet og lå på oppvinden svevende fram og tilbake over de smale øyene. Ved slik adferd vil de bli drept av møllebladene. Selv om distriktet har en livskraftig havørnbestand så er det etter min mening ikke riktig at vindmøller skal "drenere unna" tilveksten med unge ørner spesielt. Unge ørner streifer mye og i vintersesongen er de voksne ikke revirhevdende slik at Grimsøya og Valøya vil stadig få besøk av nye fugler på matstreif. Møllevingene vil da true stadig nye individer og ikke bare de som har revir på øyene. Verdien av en livskraftig havørnbestand er meget stor – både i sin egenverdi for arten, men også ved at mennesker setter stor pris på å iaktta disse majestetiske fuglene.

På Valøya fant jeg tre reir av gråhegre som virket fraflyttet. Mindre begeistring vakte et kråkereir med fire unger. Straks hyggeligere med flere kull grågås og rugende ærfugl. Enkeltebekkasin hekket på begge øyene. Varslende storspove på begge øyene tyder på at arten hekker der. For øvrig ble observert varslende bergirisk, sandlo og rødnebbterne som angir hekking. Flere måkearter ble sett flyvende over øyene de to dagene jeg var der, mye svartbak, en del fiskemåke, noen gråmåker og flere sildemåker.

Konsekvensen for fuglelivet på øyene blir etter min vurdering svært høy – altfor høy.

Både i vannet og rundt myrtjernene var det et yrende insektliv. Bl.a. ble stor vannymfe (*Enallagma cyathigerum*) observert. Slike myrtjern er viktige for flere sjeldne øyenstikkere. I lymgheia tok jeg bilde av sjelden dvergblåvinge og rapssommerfugl. Også vanlig blåvinge trives på øyene.

Helligvær er et veldig interessant naturområde. Jeg anser de biologiske kvalitetene til området som høye. Insektlivet er ikke noe man bare kan få en rask oversikt over uten at man foretar en mer omfattende inventering med feller og feltarbeid. Men ut fra hva som finnes av planteliv, kombinert med områdets kompleksitet, beliggenhet osv, kan en si noe om potensialet for en rekke insektgrupper. Diversiteten av insekter er høy der ute. Muligens vil dette området også kunne huse forekomster av arter som ikke er vanlige for regionen og/eller har sin nordgrense her. Når det gjelder øyenstikkere vil en trolig ikke finne rødlistede arter her (de forekommer først og fremst i Sør-Norge), men muligens arter som ikke er vanlige for regionen. Som eksempel nevner jeg vannymfen *Coenagrion pulcellum* som muligens lever der. Det vil i så fall være ny nordgrense for arten. Potensialet er absolutt til stede for sjeldne og sårbare arter for regionen.

På Grimsøya beiter noe villsau og som etter min oppfatning er meget positivt for vegetasjonen.

Møtet med naturen på disse to øyene var overraskende positivt. Denne naturtypen med kalkrik kystlynghei omkranset av kalkrike strandberg og en mosaikk av andre små biotoper gir et veldig rikt artsmangfold der det er åpenbare sammenhenger mellom berggrunn, geografisk beliggenhet/klima og de planter, dyr, fugler og insekter som lever der. En samlet verdisetting i rapporten som middels for både naturtyper og vegetasjon kan etter de funn som er gjort ikke forsvares og må settes som "Høy verdi"

De inngrep som er planlagt vil i sterk grad påvirke disse sammenhengene negativt og faktisk ødelegge dem. Arter vil forsvinne.

Naturmangfoldloven framhever betydningen av å være føre var.

Området er alt for dårlig undersøkt for hva som finnes av naturverdier, spesielt mht lav, moser og sopp og i særdeleshet insektliv.

Ut fra det jeg allerede vet om botanikken alene på øyene så bør de forbli skånet fra så omfattende inngrep.

Jeg ser også at utbygging av en vindmøllepark vil ha stor negativ konsekvens for menneskene på Sørvær som får disse store konstruksjonene så nær hus og hjem. De høye mastene vil ligge godt synlig fra bebyggelsen, mot horisonten i sør i solretningen. Brummingen vil antakelig være godt hørbar over hele Sørvær og utgjøre en stressfaktor/helsebelastning. Øyene benyttes som friluftsområde og rekreasjon for beboerne – i sør mot sola og varmen – ikke mot nord, havet og nordavinden. Og det vil innebære en risiko å ferdes innenfor en vindmøllepark – særlig vinterstid. Utbyggingen vil påvirke Helligvær som kulturlandskap negativt (se siste side - bilde tatt fra Grimsøya).

Til sist vil jeg bemerke at det nå stilles spørsmål om det faktisk er behov for å bygge ut mer kraft. I en tid med stadig bedre energiøkonomiske løsninger beveger vi oss trolig mot et betydelig kraftoverskudd og dårligere lønnsomhet ved produksjon av elkraft. Når så vindkraft er avhengig av betydelige subsidier for å være lønnsom så virker det som også å være dårlig samfunnsøkonomi i tillegg til den skade det påfører natur og lokalsamfunn.

Den problematikken regner jeg med andre reder ut.

Mvh

Bernt-Gunnar Østerkløft

Vedlegg:

Artsliste for Grimsøya og Valøya

Om enkelte arter sett 13-14. juni 2014

Kopi:

Miljødirektoratet, post@miljodir.no

Fylkesmannen i Nordland, fmnopost@fylkesmannen.no

Bodø kommune, postmottak@bodo.kommune.no

Planteliste for Grimsøya og Valøya, Helligvær

Inventering utført 13. og 14. juni 2014.

Tidspunktet tilsier at mange arter er kommet kort i utvikling eller ikke er synlige så tidlig i sesongen. Artsmangfoldet vil derfor med sikkerhet være større enn denne oversikten viser. Supplerende registrering bør derfor skje både i juli og august dersom en skal sikre seg at det aller meste dekkes.

Denne oversikten viser likevel at mangfoldet er stort og verdifullt.

Arter å legge merke til i lokal sammenheng i blått, herunder kalkkrevende arter.

Lokalt sjeldne arter uthevet blått. (Og arter i grense av utbredelsesområde)

Arter merket i rødt er arter på den norske rødlista av 2010.

Til sammen	Grimsøya	Valøya
1 andemat	1 andemat	1 andemat
2 bakkeblåklkke	2 bakkeblåklkke	2 bakkeblåklkke
3 bakkestemorsblom	3 bakkestemorsblom	3 bakkestemorsblom
4 bakketiriltunge	4 bakketiriltunge	4 bakketiriltunge
5 beitemarikåpe	5 beitemarikåpe	
6 bitterbergknapp	6 bitterbergknapp	5 bitterbergknapp
7 bjørnebrodd	7 bjørnebrodd	6 bjørnebrodd
8 blåbær	8 blåbær	7 blåbær
9 blåknapp	9 blåknapp	8 blåknapp
10 blåkoll	10 blåkoll	9 blåkoll
11 blåstarr	11 blåstarr	10 blåstarr
12 blåsvever	12 blåsvever	
13 brennesle	13 brennesle	
14 brudespore	14 brudespore	11 brudespore
15 bruskmelde	15 bruskmelde	
16 bruskmelde x ishavsmelde	16 bruskmelde x ishavsmelde	
17 buestarr	17 buestarr	12 buestarr
18 bukkeblad	18 bukkeblad	13 bukkeblad
19 busttjønnaks (NT)	19 busttjønnaks (NT)	
20 bustnype	20 bustnype	
21 dunhavre	21 dunhavre	14 dunhavre
22 duskull	22 duskmyrull	15 duskull
23 dvergjamne	23 dvergjamne	
24 dystarr	24 dystarr	
25 engfiol	25 engfiol	16 engfiol
26 engfrytle	26 engfrytle	17 engfrytle
27 enghumleblom	27 enghumleblom	18 enghumleblom

28 engkvein	28 engkvein	
29 engmarikåpe	29 engmarikåpe	
30 engrapp	30 engrapp	19 engrapp
31 engsmelle	31 engsmelle	
32 engsnelle	32 engsnelle	20 engsnelle
33 engsoleie	33 engsoleie	21 engsoleie
34 finnskjegg	34 finnskjegg	22 finnskjegg
35 firblad	35 firblad	23 firblad
36 fjellbakkestjerne	36 fjellbakkestjerne	
37 fjellburkne	37 fjellburkne	
38 fjelleiner	38 fjelleiner	24 fjelleiner
39 fjellfiol	39 fjellfiol	
40 fjellfrøstjerne	40 fjellfrøstjerne	25 fjellfrøstjerne
41 fjellgulaks	41 fjellgulaks	26 fjellgulaks
42 fjellgullris	42 fjellgullris	
43 fjellkall	43 fjellkall	
44 fjellkrekling	44 fjellkrekling	27 fjellkrekling
45 fjellkvann	45 fjellkvann	28 fjellkvann
46 fjell-løvetenner	46 fjell-løvetenner	29 fjell-løvetenner
47 fjellmarikåpe	47 fjellmarikåpe	30 fjellmarikåpe
48 Fjellnøkleblom (NT)	48 Fjellnøkleblom (NT)	31 Fjellnøkleblom (NT)
49 fjellpiggknopp	49 fjellpiggknopp	
50 fjellrundskolm	50 fjellrundskolm	32 fjellrundskolm
51 fjellsmelle	51 fjellsmelle	33 fjellsmelle
52 fjelltistel	52 fjelltistel	34 fjelltistel
53 fjelløyentrøst	53 fjelløyentrøst	35 fjelløyentrøst
54 fjæresaltgras		36 fjæresaltgras
55 fjæresivaks	54 fjæresivaks	
56 flaskestarr		37 flaskestarr
57 flekkmure	55 flekkmure	38 flekkmure
58 frøfjellrapp	56 frøfjellrapp	39 frøfjellrapp
59 fugletelg	57 fugletelg	40 fugletelg
60 fuglevikke	58 fuglevikke	41 fuglevikke
61 geitsvingel	59 geitsvingel	42 geitsvingel
62 gjeldkarve	60 gjeldkarve	
63 groblad	61 groblad	
64 grøftesoleie	62 grøftesoleie	
65 gråstarr	63 gråstarr	
66 gråøyentrøst	64 gråøyentrøst	
67 gulaks		43 gulaks
68 gulsildre	65 gulsildre	44 gulsildre
69 gulskolm	66 gulskolm	45 gulskolm
70 gåsemure	67 gåsemure	46 gåsemure
71 hanekam	68 hanekam	47 hanekam
72 harerug	69 harerug	48 harerug
73 hengeaks	70 hengeaks	

74 hengeving	71 hengeving	
75 hesterumpe	72 hesterumpe	49 hesterumpe
76 Hieracium caesium	73 Hieracium caesium	50 Hieracium caesium
77 Hieracium vulgatum	74 Hieracium vulgatum	
78 hundekjeks	75 hundekjeks	51 hundekjeks
79 høymol	76 høymol	
80 håret bergskrinneblom	77 håret bergskrinneblom	
81 ishavsmelde	78 ishavsmelde	52 ishavsmelde
82 istervier	79 istervier	
83 jåblom	80 jåblom	53 jåblom
84 kalklok	81 kalklok	54 kalklok
85 karve	82 karve	55 karve
86 kattefot	83 kattefot	56 kattefot
87 kildemarikåpe	84 kildemarikåpe	
88 klengemaure	85 klengemaure	
89 kornstarr	86 kornstarr	57 kornstarr
90 kranskonvall	87 kranskonvall	58 kranskonvall
91 krattmjølke		59 krattmjølke
92 krushøymol	88 krushøymol	60 krushøymol
93 krypkvein	89 krypkvein	61 krypkvein
94 krypsiv	90 krypsiv	62 krypsiv
95 kvassdå	91 kvassdå	
96 kveke	92 kveke	
97 kvitmaure	93 kvitmaure	63 kvitmaure
98 kystsoleie	94 kystsoleie	64 kystsoleie
99 lappmarihand	95 lappmarihand	65 lappmarihand
100 legeveronika	96 legeveronika	66 legeveronika
101 lerkespore	97 lerkespore	
102 lodnerublom	98 lodnerublom	67 lodnerublom
103 marigras	99 marigras	68 marigras
104 marinøkkel	100 marinøkkel	
105 markrødsvingel	101 markrødsvingel	69 markrødsvingel
106 matsyre	102 matsyre	70 matsyre
107 mjødurt	103 mjødurt	71 mjødurt
108 musestarr		72 musestarr
109 musøre	104 musøre	
110 myrfiol	105 myrfiol	myrfiol
111 myrhatt	106 myrhatt	73 myrhatt
112 myrhårstarr	107 myrhårstarr	74 myrhårstarr
113 myrmaure		75 myrmaure
114 myrmjølke	108 myrmjølke	
115 myrsauløk	109 myrsauløk	76 myrsauløk
116 myrsnelle	110 myrsnelle	
117 nordlig knopparve	111 nordlig knopparve	77 nordlig knopparve
118 nordlig strandbalderbrå	112 nordlig strandbalderbrå	78 nordlig strandbalderbrå
119 nyresoleie	113 nyresoleie	79 nyresoleie

120 ormetelg	114 ormetelg	
121 polarkarse	115 polarkarse	80 polarkarse
122 polarsnelle	116 polarsnelle	81 polarsnelle
123 rabbestivstarr		82 rabbestivstarr
124 rabbetust	117 rabbetust	
125 rosenrot	118 rosenrot	83 rosenrot
126 rustsivaks	119 rustsivaks	84 rustsivaks
127 rusttjønnaks	120 rusttjønnaks	
128 ryllik	121 ryllik	85 ryllik
129 ryllsiv	122 ryllsiv	
130 rynkevier	123 rynkevier	
131 rypebær	124 rypebær	86 rypebær
132 rød jonsokblom	125 rød jonsokblom	87 rød jonsokblom
133 rødkløver	126 rødkløver	
134 rødknapp	127 rødknapp	
135 rødsildre	128 rødsildre	88 rødsildre
136 røsslyng	129 røsslyng	89 røsslyng
137 saltbendel	130 saltbendel	
138 saltsiv	131 saltsiv	90 saltsiv
139 sandsiv	132 sandsiv	91 sandsiv
140 seterstarr		92 seterstarr
141 silkeselje	133 silkeselje	93 silkeselje
142 sisselrot	134 sisselrot	94 sisselrot
143 skarmarikåpe	135 skarmarikåpe	95 skarmarikåpe
144 skjermesveve	136 skjermesveve	
145 skjørlok	137 skjørlok	96 skjørlok
146 skogburkne	138 skogburkne	97 skogburkne
147 skoggullris	139 skoggullris	98 skoggullris
148 skogrogn	140 skogrogn	99 skogrogn
149 skogstjerne	141 skogstjerne	100 skogstjerne
150 skogstjerneblom	142 skogstjerneblom	
151 skogstorkenebb	143 skogstorkenebb	101 skogstorkenebb
152 skogsvever	144 skogsvever	102 skogsvever
153 skotsk øyentrøst (DD)	145 skotsk øyentrøst (DD)	
154 skrubbær	146 skrubbær	103 skrubbær
155 slirestarr		104 slirestarr
156 sløkje	147 sløkje	
157 slåttekall		105 slåttekall
158 slåttestarr	148 slåttestarr	106 slåttestarr
159 smalkjempe	149 smalkjempe	
160 Smalmarihand (VU)	150 Smalmarihand (VU)	107 Smalmarihand (VU)
161 smyle	151 smyle	108 smyle
162 småbjørneskjegg	152 småbjørneskjegg	109 småbjørneskjegg
163 smårapp	153 smårapp	110 smårapp
164 stautpiggnopp	154 stautpiggnopp	111 stautpiggnopp
165 småørkvein	155 småørkvein	112 småørkvein

166 stolpestarr	156 stolpestarr	
167 stor åkersnelle	157 stor åkersnelle	113 stor åkersnelle
168 storbekkeblom	158 storbekkeblom	114 storbekkeblom
169 storblokkebær	159 storblokkebær	115 storblokkebær
170 stortveblad	160 stortveblad	
171 stortyttebær	161 stortyttebær	116 stortyttebær
172 storvendelrot	162 storvendelrot	117 storvendelrot
173 strandarve	163 strandarve	118 strandarve
174 strandkjeks	164 strandkjeks	119 strandkjeks
175 strandkjempe	165 strandkjempe	120 strandkjempe
176 strandkryp	166 strandkryp	121 strandkryp
177 strandnellik	167 strandnellik	122 strandnellik
178 strandrug	168 strandrug	123 strandrug
179 strandskjørbuksurt	169 strandskjørbuksurt	124 strandskjørbuksurt
180 strandsmelle	170 strandsmelle	125 strandsmelle
181 strandstjerneblom	171 strandstjerneblom	126 strandstjerneblom
182 svarttopp	172 svarttopp	127 svarttopp
183 svartvier	173 svartvier	
184 særbustarr	174 særbustarr	
185 sølvbunke	175 sølvbunke	128 sølvbunke
186 sølvvier	176 sølvvier	
187 tangmelde	177 tangmelde	129 tangmelde
188 teiebær	178 teiebær	130 teiebær
189 tepperot	179 tepperot	131 tepperot
190 tettegras	180 tettegras	132 tettegras
191 trådtjønnaks	181 trådtjønnaks	133 trådtjønnaks
192 tunsmåarve	182 tunsmåarve	134 tunsmåarve
193 tusenblad	183 tusenblad	135 tusenblad
194 tuvesildre	184 tuvesildre	
195 ugrasarve	185 ugrasarve	136 ugrasarve
196 ugrasløvetenne	186 ugrasløvetenner	137 ugrasløvetenner
197 vanlig føyllblom		138 vanlig føyllblom
198 vassarve	187 vassarve	139 vassarve
199 vill-lin	188 vill-lin	140 vill-lin
200 vinmarikåpe		141 vinmarikåpe
201 vrangdå	189 vrangdå	
202 vrangsaltgras		142 vrangsaltgras
203 vårmarihand	190 vårmarihand	143 vårmarihand
204 østersurt		144 østersurt

busttjønnaks (NT) er sjelden i Salten.

Til sammen er 204 taxa karplanter funnet på de to små øyene.

Potensialet er godt over 200 arter.

Bernt-Gunnar Østerkløft

Om enkelte arter på øyene Grimsøya og Valøya, Helligvær.

Vårmarihand (*Orchis mascula*)

Orkidéen vårmarihand finnes i stort antall på de to aktuelle øyene Grimsøya og Valøya i Helligvær.

Vårmarihand finnes fåtallig og spredt noen få steder ellers i Salten, bl.a. en håndfull ved Øyjord og Tverlandet naturreservat. Lenger nordover er det ingen funn i Nordland utenom i ytre Lofoten og et sted lengst nord på Andøya., altså på ytre kysten. Lenger nord er det kun registrert et par forekomster i Troms. Bestanden på Helligvær må derfor regnes som meget viktig.

Smalmarihand (*Dactylorhiza sphagnicola*) (på den norske rødlista som sårbar **VU**) Arten finnes på både Grimsøya og Valøya. Det er registrert syv andre funn i Salten og de utgjør til sammen et fåtall individer. Lenger nord er det kun tre fire andre funn og en kan vel derfor regne Helligvær som veldig viktig for arten i Nordland

Vrangsaltgras (*Puccinellia nutkaensis*)

Vrangsaltgras finnes i kyststrøk sørover til og med Nordland og Helligvær er derfor omtrent på sørgrensen av artens utbredelsesområde.

Grøftesoleie (*Ranunculus flammula*)

Grøftesoleie finnes i grunne myrpytter på øyene. Arten finnes ikke lenger nord i Norge utenom i ytre del av Lofoten. Igjen har vi en art på Helligvær som her lever på sin nordgrense.

Nordlig knoppsmåarve (*Sagina nodosa* ssp. *borealis*)

Av 35 registrerte funn (22.6.2014) er 26 i Bodø kommune. Utenom Salten kun to funn, et i Andøy og ett i Alta. På artsnivå er den registrert flere steder, men da er det ikke angitt hvilken underart som gjelder.

Kystsoleie (*Ranunculus subborealis villosus*)

To registrerte funn – Valøya og Grimsøya, Helligvær!

Busttjernaks (*Stuckenia pectinata*) Rødlistekategori (**NT**) = nær trua.

Arten vokser i grunne tjern slike som det er flere av på Grimsøya og Valøya. I Nord-Norge er det tyvetalls registreringer hvorav 13 i Nordland og kun ett i Finnmark. Arten er sårbar for endringer i miljøet og det er ingen tvil om at alle voksesteder i fylket er viktig for arten.

Rankpiggnopp (*Sparganium emersum*)

Det er kun om lag ti registrerte forekomster av arten i Nordland hvorav 5 i Salten der det ene er fra Grimsøya. Det viser at det er få registrerte lokaliteter som passer for denne arten. Det gjør alle disse biotopene lokalt viktige for arten.

Vinmarikåpe (*Alchemilla filicaulis* ssp. *vestita*)

Av 67 registreringer på landsbasis er 20 i Nordland og ingen lenger nord enn Valøya, Helligvær.

Skotsk øyentrøst (DD) (*Euphrasia scottica*)

Bestemmelsen er noe usikker. Arten er dårlig kartlagt i Norge og flest registreringer er på kysten av Vestlandet. Registrerte funn i Nord-Norge er gamle fra 1915 og tidligere. Men nylig er belegg fra Salten sist bestemt 2013 til *E. scottica* av landets fremste ekspert på øyentrøst, Galina Gusarova, ved Universitetet i Oslo

Belegg fra Grimsøya korresponderer med dette og det er muligheter for at denne arten er til stede på øyene. En konfirmasjon av funn vil måtte ta tid, men belegg foreligger.

Fjellnøkleblom (*Primula scandinavica*) Røddlistestatus **(NT)** – nær truet.
Arten finnes både i de kalkrike strandbergene og i lyngheiene.

I tillegg observerte jeg følgende arter å merke seg:

Sommerfugler:

Dvergblåvinge der larven lever på vertsplanten fjellrundskolm
Kun seks registrerte funn lenger nord enn Helligvær.

Øyestikkere:

Variabel blåvannymfe (*Coenagrion pulcellum*), er trolig observert på ny nordgrense.
Men funnet er ikke dokumentert.

Dyr:

Oter. Røddlistestatus **(VU)** = sårbar.
Flere observasjoner på begge øyene og funn av hi.

Fugler:

Storspove: Røddlistestatus **(NT)** = nær truet
Varslende fugler på både Grimsøya og Valøya

Bergirisk: Røddlistestatus **(NT)** = nær truet
Varslende fugler på begge øyene.

Teist: Røddlistestatus **(VU)** = sårbar

Fiskemåke: Røddlistestatus **(NT)** = nær truet

Av

Bernt-Gunnar Østerkløft

Bilder med kommentarer:

Grimløya:

Kystlynghei med dominerende arter som fjellkrekling, røsslyng, rypebær, fjelleiner, skrubb, tepperot, og kryptogamer som fjellreinlav, grå reinlav, heigråmose og beitegråmose.

Fjellkrekling

Rypebær

Skrubb

Fjelleiner

Vårmarihand i lyngheiene

Under befaringen ble det observert hundrevis av denne sjeldne orkidéen i Salten.

Den foretrekker kalkrik grunn og lynghei. Her sammen med heigråmose, fjellkrekling, fjellmarikåpe, bakkeiner og markrødsvingel

Fjellkreklingen var i 2014 angrepet av sopp i store områder av Salten og dannet brune tepper.

Typiske arter i kystlynghei:

Røsslyng, fjellreinlav, heigråmose og skrubbær.

Vårmarrihand – en vakker og tidligblomstrende orkidé som er utbredt på både Valøya og Grimsøya.

Ellers er den registrert et fåtall plasser i Salten og da med kun en liten håndfull individer.

Lomtjønna på Grimsøya:

Egnet hekkeklass for **smålom**. I vannet vokser bukkeblad, andemat (små flytende planter), myrhatt, stautpiggnopp, **busttjønnaks**, hesterumpe, storbekkeblom mm. På den lille holmen kan en tydelig se de unike meterhøye tuene av stolpestarr.

Stolpestarr tv og blomstrende bukkeblad th

Dvergblåvinge (kun 6 observasjoner nord for Helligvær, i hht artskart)

Smalmarihand **(VU)**

Arten er sårbar og det finnes kun et fåtall registreringer i Salten.

Ung havørn (K1) i sitt første leveår (2014) i lav flukt over reirplassen på Grimsøya 13. juni 2014

Til høyre: Ung havørn K2 (2013) over Grimsøya

Under: Ung havørn K3 (2012) over Grimsøya

Laven steinragg på Valøya

Allélav

(*Anaptychia ciliaris*)

Noen mannsaldre gammel blomstrende rosenrot vekker beundring. (Saltens egen vi....)

Planten liker seg på kalkholdig grunn og de tykke læraktige bladene gjør at den tåler tørke godt, sterk sol, vind, varme og salt sjørokk.

Og så inneholder den vitaliserende stoffer og selges på apotek.

En liten vårlig smak kan sette fart i mer enn sauene.

Ærfugl ble funnet hekkende i kalkbergene på Grimsøya. Det er positivt å se for en art i tilbakegang.

Grågåskull på Grimsøya. Gåsa både hekker og beiter på øyene.

Ildgullvinge (*Lycaena phlaeas*)

Vanlig blåvinge sittende på et syreblad

Rapssommerfugl tror fortsatt på en framtid på øyene.

Kystlyngheiene gir livsrom for et mangfold av arter som lever i en nøye tilpasset avhengighet til hverandre.

Selv små forandringer vil forrykke balansen og endre betingelsene for disse artenes muligheter til å leve her. Og det er vanskelig å forutse konsekvensene. Derfor er det viktig å være føre var.

Kraftmøller vil garantert endre disse livsbetingelsene.

Bebyggelsen på Sørøya sett fra Grimsøya